

ALDRIG MERE
9. APRIL

ANDERS HOLST

ALDRIG MERE

9. APRIL

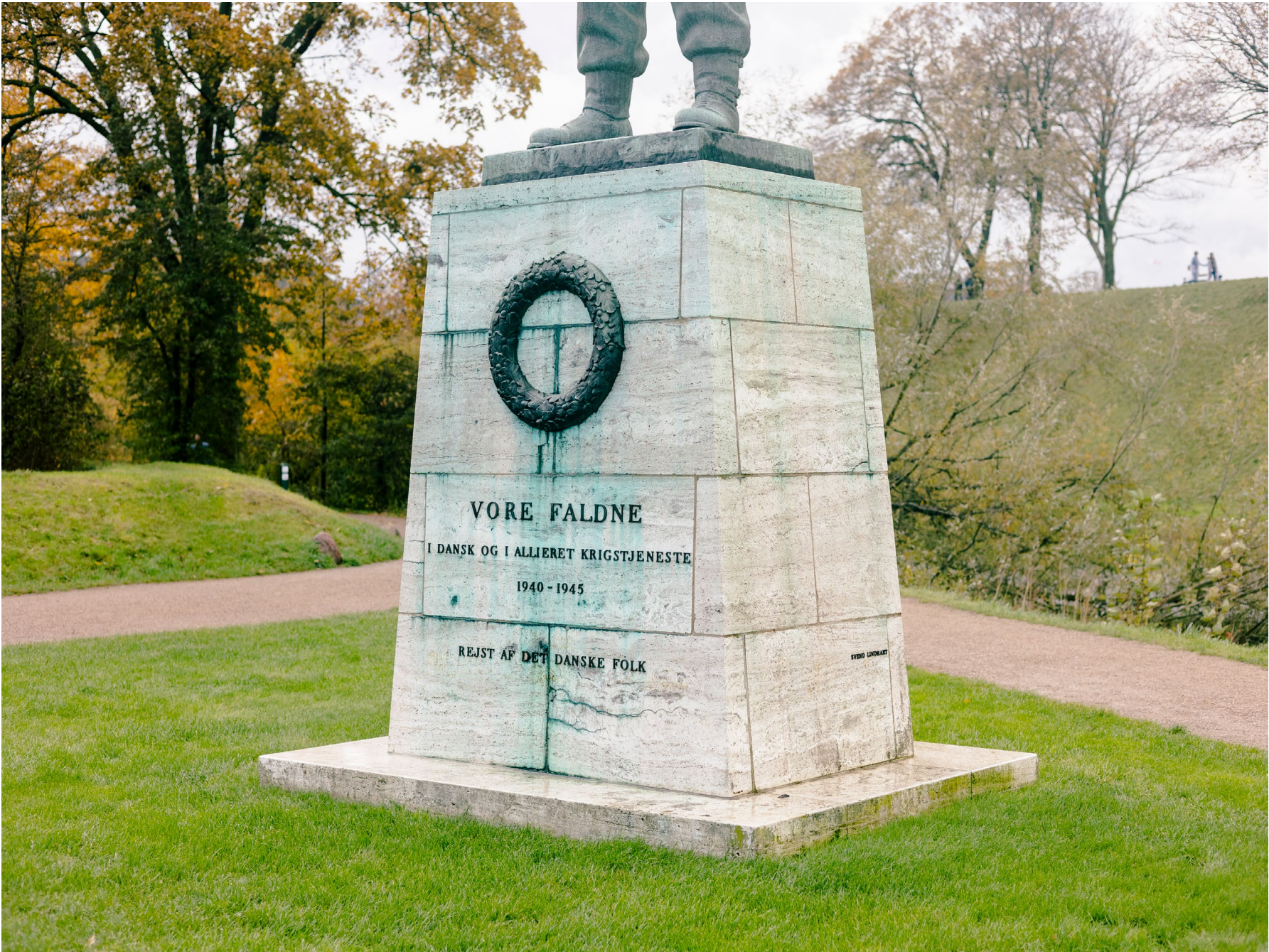
Weekendkrigere, parkeringsoldater og voksenspejdere. Det er blot nogle af de øgenavne, som Danmarks hjemmeværn har skulle høre på gennem tiden. Men måske er stemningen omkring landets civile forsvar ved at ændre sig, for i en tid med stigende terror, klimaforandringer og krig i Europa er det danske forsvar og beredskabs afhængighed af Hjemmeværnets støtte stigende.

Men hvad er Hjemmeværnet egentlig – udover trafikregulering i gule veste - og hvordan vil de gøre en forskel for Danmark, i et Europa, der ikke har været mere usikkert end siden den kolde krig ?

Efter 2. Verdenskrig skulle den danske regering forsøge at genetablere lov og orden. De mange modstandsfolk der havde kæmpet tappert mod nazisterne blev derfor bedt om at indlevere deres våben, så politi og militær atter kunne genoptage styringen af landet. Men mange nægtede. De nærede en generel mistillid til den danske regering, og dens evne til at beskytte landet. Den 9. juni 1945 - nøjagtig fem uger efter Danmarks befrielse - mødtes 250 modstandsfolk derfor i Odense for at stifte et ikke-statsligt hjemmeværn ud fra overskriften: 'Aldrig mere 9. april'.

Den 1. april 1949 lykkedes det endelig den danske regering at blive enige med det ikke-statslige Hjemmeværn om, at de skulle fungere som statsstyret hjemmeværn mod, at de frivillige soldater fik lov til at beholde deres våben og uniform i hjemmet. Ikke at det betød det store. I starten var der stort mangel på materiel, da man ikke havde nogen fremmed valuta at købe for. Det lykkedes dog efterhånden at låne et større antal geværer fra naboerne i Sverige, samt forhandle en aftale på plads med Australien om indkøb af uniformer til Hjemmeværnets godt 15.000 frivillige på daværende tidspunkt.

“Vi har mere brug for Hjemmeværnet end nogensinde før. For i dag har vi jo en hær, der i tilfælde af NATO-udrykning ryger til Baltikum, og så er vi alene hjemme. I det tilfælde er det jo sådan set Hjemmeværnet, der skal stå og beskytte alle de militære mål herhjemme.”

- Peter Viggo Jakobsen, lektor i krigsstudier ved Forsvarsakademiet.

I dag er Hjemmeværnets godt 13.500 medlemmer fordelt udover tre hovedværn:

Hærhjemmeværnet er med sine ca. 7400 frivillige den største gruppe. Enheden består udelukkende af landfaste tropper, der er uddannede i at hjælpe ved alt lige fra livreddende førstehjælp, bevogtning af vigtig infrastruktur til naturkatastrofer - såsom stormflod. Det er desuden i Hærhjemmeværnet, at den gruppe der hedder Politihjemmeværnet befinder sig, de er særligt uddannede i at samarbejde med politiet ved afspærringer efter f.eks. drab, men mest kendte er de nok alligevel for at hjælpe med at styre trafikken til festivaler og andre store begivenheder i deres gule trafikveste.

Marinehjemmeværnet er den sejlbare enhed og består, udover ca. 5000 frivillige, af 30 skibe jævnt fordelt rundt omkring i de danske havne lige fra Hanstholm i vest til Rønne i øst. De står for at dække en lang række maritime opgaver lige fra eftersøgning af en fisker der er faldet overbord, inddæmning af olieudslip til farvandsovervågning af russiske krigs- og spionskibe. Ydermere er værnet indehaver af fire Marine Force Protection (MFP) afdelinger. En særligt bevæbnet styrke, der er specialiseret i bevogtning af skibe fra hurtige gummibåde. Eksempelvis patruljerede de i vandet ved Esbjerg havn, da et stort amerikansk fragtskib skulle læsse amerikanske våben af, inden de skulle transporteres videre ud i Europa.

Flyverhjemmeværnet er Hjemmeværnets mindste værn. Ikke desto mindre er de i besiddelse af to rekognosceringsfly af typen Britten-Norman Defender. Flyene er udstyret med infrarøde kameraer, der hyppigt bliver brugt til overvågning og eftersøgning for forsvaret, politiet eller Skat. Den største del af flyverhjemmeværnets 1100 frivillige er dog, trods navnet, landfaste. De ejer ingen flycertifikater, men til gengæld er de specialiserede i bevogtning af flyvevåbnets fly og helikoptere, som det eksempelvis skete den 17. juli 2020, da et uheld tvang en af flyvevåbnets helikoptere til at nødlande på Oceanvej i København og Flyverhjemmeværnet blev sat til at bevogte den hen over de næste tre dage.

I løbet af Hjemmeværnets snart 75 år lange historie har beredskabet aldrig været højere end i årene under den kolde krig. Det husker Flyverhjemmeværnets ældste aktive medlem, Eigil Pedersen, 96 år.

“Det var en kold tid. Vi gik som spændte flitsbuer, vi vidste ikke hvad der var på færde. Sker der noget eller sker der ikke noget” Selv meldte han sig til Flyverhjemmeværnet i 1956 - året for Ungarns opstand mod sovjetiske besættelsesstyrker. Eigil selv var en del af luftmeldekorpsen, en særlig afdeling underlagt Flyverhjemmeværnet, som havde til opgave at melde om angribende eller fjendtlige fly i dansk luftrum.

Helt lavpraktisk fungerede systemet ved hjælp af omkring 400 luftmeldeposter, der var placeret i vandtårne, siloer, fabrikker eller særligt fremstillede ståltårne over hele landet. Herfra skulle de frivillige bestemme flyets position og højde og melde tilbage til luftmeldecentraler, som befandt sig i otte byer, heriblandt København, hvor den central Eigil arbejdede lå i et tophemmeligt rum under det gamle Carlsberg-bryggeri i København.

“Man bandede russerne langt væk. Vi var alle berørte,” husker han. Derfor gør det ham også trist, at russerne atter har skabt ufred i Europa. “... men jeg har uniformen klar herhjemme, hvis der skulle blive noget,” afslutter han med et grin.

I 2017 modtog Eigil Pedersen brev fra dronningen som tak for 60 års tro tjeneste i værnet.

Hærhjemmeværnet

“Det er da meget federe at bruge dagen sådan her, i stedet for at ligge derhjemme med tømmermænd efter J-dag” udbryder en af de frivillige soldater inden han kaster endnu en skovfuld mudder fra bunden af skyttegravnen hen over skulderen.

Han og resten af Nordsjællands infanterikompagni - som er en del af Hærhjemmeværnets styrke - er en kold lørdag morgen i november mødt op i det bakkede terræn ved Høvelte Kaserne. “Vi er et infanterikompagni, hvilket vil sige, at vi er en enhed, der træner til kamp,” fortæller kompagnichef Claus Meinke stolt. “Hele dagen og natten træner gruppen kamp fra stilling, hvilket i dagens anledning er en skyttegrav. Derfor er soldaterne blevet bedt om at gøre graven så behagelig som mulig, for de skal ligge og observere fjenden i den hele aften og natten”, tilføjer han.

Oppe af graven står Lea Skov Martinussen, hun er til dagligt gymnasielærer og har i fritiden altid spillet meget håndbold, men under Corona-nedlukningen lå bolden stille. “Jeg havde en kammerat fra håndbold, der var med i Hjemmeværnet, han opfordrede mig til at komme med ud, så vi kunne røre os sammen med noget tungt på skuldrene,” fortæller hun. “Så jeg gav det et skud, og heldigvis var det var helt vildt sjovt og slet ikke så useriøst, som jeg havde regnet med.” I dag godt tre år efter sin indmeldelse er hun blevet uddannet som bravo og gruppefører og underviser konstabler fra forsvaret i, hvordan man er en god instruktør.

Nede i graven ligger gruppens maskingeværsskytte Johan Kirsby og sigter udover det farvede nordsjællandske efterårslandskab. For ham er Hjemmeværnet lig med fællesskab, frisk luft og værktøjer han kan bruge i sit daglige virke som maskinmester. Ekstra-uddannelsen som maskingeværsskytte tog han henover en weekend, da infanteriet manglede. “Man kan godt blive lidt træt af at bære rundt på et maskingevær en hel dag,” siger han og tilføjer, “stod det til mig, så var forsvaret egentlig spild af penge, men vi må jo desværre sande, at der er andre lande, der ikke deler helt samme holdning.”

Flyverhjemmeværnet

I et lille lokale i Roskilde lufthavn er fire mænd, i grønne dragter, mødt op for at drøfte dagens program. "I dag simulerer vi en person, der er forlist med sit skib og som nu sidder i en redningsflåde på havet. Ham skal du finde," forklarer en af piloterne til manden 'PET', hvilket ikke er hans rigtige navn, men af hensyn til den personlige sikkerhed anvender de frivillige helst deres pilotnavne. For de hjælper ofte i sager, som er for hemmelige til, at de må fortælle om dem.

I snart et år har 'PET' været under uddannelse til systemoperatør, en krævende uddannelse, der tager mellem 8 til 12 måneder. "Som systemoperatør er jeg den, der sidder i midten af flyet og styrer kameraet. Samtidig skal jeg informere piloterne om, hvor de skal flyve hen, så vi kan finde den nødstedte," forklarer han, inden han bevæger sig videre ud igennem en dør i lokalet, der leder direkte ud i fly-hangaren.

"Vores fly ville højst sandsynligt blive skudt ned i tilfælde af en reel krigssituation, de flyver ganske enkelt for langsomt, men vi flyver jævnlige og holder øje med russerne, når de sejler igennem dansk farvand," fortæller 'VAT'. Han er tidligere ansat ved flyvevåbnet, og er egentlig pensioneret, men i en alder af 69 år flyver han nu for Hjemmeværnet og leder samtidigt uddannelsen af systemoperatører. "Jeg nyder virkelig at uddanne nye systemoperatører, men det der for alvor holder mig til ilden, er de skarpe aktioner efter narkotransport, tyvebander og forsvundne mennesker ... det lyder så højtravende, men at være et eller andet for samfundet, det er vel i bund og grund årsagen til, at jeg stadig gør det," svarer han efter lidt betænkningstid.

Efter cirka halvanden times flyvning vender PET, og resten af besætningen tilbage fra øvelsen. "Det gik godt. Jeg fandt en fiktiv person, der sad og vinkede i sin lille redningsflåde i smålandsfarvandet ud fra Næstved. Dernæst kontaktede jeg JRCC (Joint Rescue Coordination Centre), som er den enhed, der kordinerer en helikopter eller en båd til at redde vedkommende i land. For vi kan desværre ikke hive dem op i flyveren, selvom vi gerne ville," slutter 'PET' med et smil.

Flyverhjemmeværnet var også i luften da Tour de France-feltet i 2022 rullede hen over de danske landeveje, og da Zelenskyj besøgte Danmark den 20. august 2023.

Marinehjemmeværnet

“Kan vi få noget lys på?,” spørger kaptajnen på MHV 912 ‘Holger Danske’, Søren Gaarde, en af de andre frivillige, inden skibets kraftige projektør igennem silende regn afslører et stort og fuldstændigt mørklagt skib midt ude på Kalundborg fjord. “De har hverken navigationslys eller AIS (Automatisk Identifikations System) slået til, det er sgu underligt,” påpeger han, inden han ringer op til Storebælt VTS (Vessel Traffic Service), der holder styr på alt skibstrafik i området. De kan fortælle, at skibet er blevet slæbt ind i fjorden af en mindre slæbebåd. Så Søren skaber kontakt til kaptajnen på den lille båd, der over radioen kan fortælle, at alt strømmen på det store skib er gået. Derfor er det blevet trukket ind fra det åbne hav, så det kan blive repareret, når vejret er blevet bedre.

Selvom det mystiske skib viste sig at have en god forklaring, så mærker Søren tydeligt en ny alvor til søs, “situationen er tilspidset, og det kan vi godt mærke. Vi bliver bedt om at undersøge flere skibe end førhen,” fortæller han. Og tilføjer, at der så sent som den 3. oktober 2022 var et russisk krigsskib uden AIS-systemet slået til, der højst sandsynligt jammede alt GPS-udstyr ombord på en af Molslinjens færger i området ud fra Sjællands Odde. Noget kaptajnen på færgen aldrig før havde oplevet i sine 20 år til søs.

Den nye og mere militære profil har fået Søren til at genoverveje sit engagement i Marinehjemmeværnet, “jeg vidste jo godt dengang, jeg meldte mig, at våben og skydning er en stor del af det. Men tidligere var det bare noget vi øvede, hvilket det jo heldigvis stadig er, men operationerne er blevet mere skarpe, det er der slet ikke nogen tvivl om,” fortæller han.

Selv meldte han sig i sin tid til Hjemmeværnet grundet hans store kærlighed til havet. “Jeg har aldrig været i Forsvaret eller noget, men jeg startede som 8-årig med at sejle i optimistjolle. Så hvis jeg skulle gøre en forskel, så tænkte jeg at Marinehjemmeværnet var oplagt, fordi jeg har mange års erfaring, i forhold til det at være på vandet og hjælpe med miljø- og sø-redning.”

En ny virkelighed

Torsdag d. 24. februar 2022 er en dag, der får det til at løbe koldt ned ad ryggen på de fleste europæere. Datoen for Ruslands invasion af Ukraine markerer det største angreb på et europæisk land siden 2. Verdenskrig og afslutningen på en af de længste europæiske fredsperioder i nyere tid. Samtidig markerer datoen starten på den største interesse for Hjemmeværnet i flere år. Alene i 2022 blev der optaget 1220 nye medlemmer, hvilket er en stigning på 33 procent fra 2021.

Et af de medlemmer er 45-årige Simon Staffeldt Schou. Han er uddannet cand. mag. i litteraturvidenskab og havde aldrig tænkt, at han skulle være en del af Hjemmeværnet. For som så mange andre havde han rigeligt med fordomme om citronmåner og trafikregulering i badetøfler. Men den stigende terror i Europa og invasionen af Ukraine fik ham på andre tanker.

I november 2022 meldte han sig derfor ind i Hærhjemmeværnets infanteri-kompagni i København. "Ukrainernes vilje til at forsvare deres samfund rørte noget i mig. Den vilje til at stå op imod overmagten, selv når det kan føles fuldstændigt håbløst, det synes jeg var meget imponerende. Derfor følte jeg, at jeg selv burde gøre mere for at stå op for mit land. Det land jeg er født i ... et land, der har givet mig så meget," fortæller han om en af årsagerne til sin beslutning.

Ekstra tæt på krigens alvor kom Simon under et 10-dages uddannelsesforløb med Hjemmeværnet. En gruppe herboende ukrainske tolke trænede med, så de kunne hjælpe med at uddanne ukrainske soldater i Danmark. "Man kunne bare mærke på dem, at det her ikke var for sjov, vi gjorde det for at redde liv, og for at kunne forsvare vores land. Det smittede af på os andre, og måske særligt på os, der har børn," husker han og tænker tilbage på en særligt stærk oplevelse fra forløbet: "Der var en aften, hvor vi havde været på skydebanen efter en lang uddannelsesdag. Vi trænede fra kl. 06. til midnat hver dag, og på et tidspunkt gik ukrainerne over i en gruppe for sig selv og stod med armene om hinanden og sang stille i mørket. Det var meget gribende, og jeg bliver helt rørt af at tænke tilbage på det. Det sammenhold og mod, de indgød hinanden i mørket, det var meget symbolsk. Det er det, modstand handler om."

ALDRIG MERE ALDRIG MERE ALDRIG MERE

Jeg fortæller sjældent folk, at jeg er frivillig. Medmindre jeg har god tid til at fortælle dem, hvad jeg egentlig laver.

Det udspringer helt sikkert af en frygt for alle de fordomme, der møder en, når man fortæller, at man er med i Hjemmeværnet.

—

Søren Gaarde, Kaptajn på MHV 912 'Holger danske'

Vi har mere brug for Hjemmeværnet end nogensinde før. For i dag har vi jo en hær, der i tilfælde af NATO-udrykning ryger til Baltikum, og så er vi alene hjemme.

I det tilfælde er det jo sådan set Hjemmeværnet, der skal stå og beskytte alle de militære mål herhjemme.

—

Peter Viggo Jakobsen, lektor i krigsstudier ved Forsvarsakademiet.